

بررسی ساختار و لایه بندی جمعیت گاومیش‌های اکوتیپ آذری و شمالی با نشانگرهای متراکم چند شکل تک نوکلئوتیدی با استفاده از روش‌های GC, Admixture, PCA و MDS

زهرا عزیزی^۱، عباس رأفت^۲، جلیل شجاع^۳، حسین مرادی شهربابک^{۴*}، محمد مرادی شهربابک^۵

^۱ دانشجوی دکتری، گروه علوم دامی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تبریز

^۲ دانشیار، گروه علوم دامی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تبریز

^۳ استاد، گروه علوم دامی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تبریز

^۴ استادیار، گروه علوم دامی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه تهران

^۵ استاد، گروه علوم دامی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه تهران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۹/۳۰، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۲/۰۴

چکیده

در کاربردهای ژنتیک جمعیت، اختصاص افراد به جمعیت‌های مربوط به خود اهمیت دارد. با توسعه تکنولوژی تعیین ژنوتیپ در مقیاس وسیع بسیاری از نشانگرها از جمله اسنپ‌ها برای این مطالعات قابل دسترس شده‌اند که این اسنپ‌ها در مطالعه تنوع ژنتیکی دام‌های اهلی و ساختار جمعیت سودمند هستند. هدف این تحقیق بررسی ساختار و لایه‌بندی گاومیش‌های مناطق مختلف دو اکوتیپ آذری و شمالی با استفاده از داده‌های SNPChip 90 با روش‌های معمول بررسی ساختار جمعیت بود که برای این منظور تعداد ۲۵۸ گاومیش از استان‌های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل مربوط به اکوتیپ آذری و از استان گیلان مربوط به اکوتیپ شمالی نمونه‌گیری و تعیین ژنوتیپ شدند. نتایج حاصل از کنترل ژنومیک لایه بندی ضعیفی با $\lambda=1.056$ نشان داد که حاکی از وجود اختلاط (ساختار ضعیفی) در بین دو اکوتیپ است. پلات-های حاصل از تجزیه مولفه‌های اصلی و مقیاس بندی چند بعدی، تفکیک این دو اکوتیپ و استان‌های مختلف دو اکوتیپ را براساس فواصل انجام داد. روش Admixture نیز نزدیکی فاصله ژنتیکی افراد استان-های مختلف دو اکوتیپ را نشان داد که البته افراد خالصی هم در این بین وجود داشتند و $k=3$ خطای اعتبارسنجی پایینی داشت. این روش‌ها قادر به جداسازی کلی حیوانات به توده‌های مربوطه بودند و نتایج این تحقیق گویای ارتباط ژنتیکی نزدیک افراد چهار استان مختلف از دو اکوتیپ آذری و شمالی بود.

واژه‌های کلیدی: لایه بندی جمعیت، تراشه اسنپ 90K، گاومیش، PCA، MDS

مقدمه

است. میزان چندشکلی به دست آمده از این نشانگرهای ژنتیکی، یکی از پارامترهای قابل ارزیابی برای مطالعه جمعیت‌های مختلف و درک تفاوت‌های ژنتیکی بین جمعیت‌هاست. تکنیک‌های ملکولی جدید، به همراه پیشرفت‌های ژنتیک آماری افق جالب و جذابی را برای انجام تحقیقات در زمینه نقشه‌یابی QTL و تنوع صفات مورد نظر گشوده‌اند (Abadi et al., 2009). گاو میش‌های ایران به دلیل سازگاری با محیط، مقاومت در برابر بیماری‌ها، هزینه‌های نگهداری پایین و استفاده از ضایعات کشاورزی و مواد خشبی کم ارزش، یکی از ذخایر ژنتیکی با ارزش محسوب می‌شوند. گاو میش ایران براساس شرایط آب و هوایی به سه دسته اصلی تقسیم بندی می‌شود: اکوتیپ آذری (آذربایجان غربی و شرقی)، اکوتیپ شمالی (گیلان و مازندران) و اکوتیپ خوزستانی (خوزستان). در حوزه ژنتیک و اصلاح نژاد دام، اطلاع از ساختار ژنتیکی جمعیت در راستای اجرای بهتر برنامه‌های اصلاح نژادی و از همه مهم‌تر، حفظ ذخیره ژنتیکی بسیار ارزشمند است. از سویی دیگر ساختارهای زیر جمعیتی درون جمعیت‌های مورد مطالعه باعث ایجاد ارب در مطالعات GWAS می‌شود (Thomas Wacholder et al., 2002; and Witte, 2002) و لایه‌بندی جمعیتی (مخلوطی از افراد از پس زمینه‌های ژنتیکی متفاوت) به دلیل ایجاد اشتباه نوع اول، چالشی برای مطالعات GWAS است، چرا که در مطالعات GWAS فرض بر همگنی جامعه است که این فرض می‌تواند به آسانی

حیوانات و گیاهان بومی به عنوان سرمایه ملی و ذخایر استراتژیک هر کشور محسوب می‌شوند و حفظ و تکثیر آنها از ارزش و اهمیت بسیاری برخوردار است. این موجودات پس از هزاران سال انتخاب طبیعی و مصنوعی و نیز گذر از موانع بسیار و با غلبه بر تمامی شرایط نامساعد محیطی همچنان به حیات خویش ادامه داده و به تکثیر و ازدیاد نسل پرداخته‌اند همچنین نسبت به بسیاری از محدودیت‌های محیطی سازگاری پیدا کرده‌اند. این مسئله، بخصوص با افزایش تولید محصولات دامی و تولید محصولات پیش‌بینی نشده در آینده، لزوم حفظ تنوع ژنتیکی در دام‌های بومی را الزامی ساخته است چرا که یک گونه بدون تنوع ژنتیکی کافی قادر به سازگاری با تغییرات محیطی و مبارزه با انگل‌ها نیست (Askari et al., 2011). همچنین مطالعه تنوع ژنتیکی نژادهای بومی برای حفاظت از منابع ژنتیکی ذخایر بومی لازم و ضروری است (Mohammadi et al., 2009).

حفاظت باید بر اساس دانش عمیقی از منابع ژنتیکی نژادهای خاص باشد، لذا تلاش برای شناسایی و تعیین خصوصیات ژنتیکی نژادهای بومی و محلی بسیار اهمیت دارد (Zamani et al., 2013; Shojaei et al., 2011). استفاده از نشانگرهای مولکولی در سال‌های اخیر جهت تعیین تنوع ژنتیکی بین جمعیت‌ها و حیوانات حفاظت‌شده، کاربرد گسترده‌ای یافته

ابعادی که فاصله ژنتیکی مشاهده شده را توضیح می‌دهد براساس روش Identity by state شناسایی می‌نماید. تجزیه مؤلفه‌های اصلی جزئی از تحلیل‌های عاملی است که به عنوان یک روش بسیار مفید برای تصحیح لایه بندی جمعیتی در مطالعات GWAS کاربرد دارد (Liu et al., 2013). این روش علاوه بر نشانگرهای تک نوکلئوتیدی و ریز ماهواره، بر فراوانی‌های هاپلوتایپی نیز اعمال می‌شود. آنالیز مولفه اصلی ابزار استناداری در ژنتیک جمعیت است که برای کشف ساختار جمعیت کاربرد دارد و می‌تواند برای داده‌های با حجم زیاد استفاده شود، برخلاف STRUCTURE که برای داده‌های با حجم زیاد غیر عملی است. روش PCA آزمونی را برای وجود ساختار جمعیتی در داده های ژنتیکی فراهم می‌آورد (Patterson et al., 2006) و در مطالعه‌ی جمعیت‌های اروپائی و هندی استفاده شده است (Lao et al., 2008). همچنین در کنترل کیفیت در مطالعات ژنتیکی استفاده می‌شود. روش کنترل ژنومیک برای پیمایش ارتباطات نشانگرها تحت فرضیه صفر و برآورد لایه بندی جمعیتی با استفاده از آماره لامبدا و نمودار Q-Q plot استفاده می‌گردد. کنترل ژنومیک روش ناپارامتری برای کنترل لایه‌بندی جمعیتی در مطالعات case-control می‌باشد (Devlin and Roeder, 1999). این روش از نظر محاسباتی آسان و سریع است (Hinrichs et al., 2009). علاوه براین می‌تواند برای تصحیح برای ساختار خانواده و ارتباطات نهان استفاده شود (Thornton

نقض شود (Marchini et al., 2004). لایه بندی جمعیتی ناشی از تفاوت در فراوانی اللی زیر جمعیت ها به دلیل تفاوت ژنتیکی جد مشترک است بخصوص در مطالعات ارتباطی که باعث ایجاد نتایج اربب مرتبط با صفت مورد نظر می‌گردد (Price et al., 2010). لایه بندی جمعیتی در این زمینه اشاره به ساختار جمعیت دارد. نسل‌های جدید فن‌آوری توالی یابی، باعث ایجاد مقادیر بی سابقه‌ای از داده ها برای جوامع دامی در حوزه ژنتیک شده است و داده‌های ژنومی فرصتی برای حل پیچیدگی تاریخی تکاملی جمعیت‌ها و بازسازی حتی وقایع تاریخی نادر، فراهم می‌آورند. نتیجه منشا تاریخی پیچیده در ارتباط با انتخاب طبیعی و مصنوعی منجر به اختلاف متعدد نژادهای مختلف که تنوع فنوتیپی گسترده در طی یک دوره کوتاه زمانی نشان می‌دهند، شده است (Epps et al., 2013). استخراج ساختار جمعیت از نشانگرهای ژنتیکی، در شرایط گوناگون مثل مطالعات ارتباطی و تکاملی، دسته‌بندی زیرگونه‌ها و تعیین موانع ژنتیکی مفید می‌باشد. روش‌های متعددی برای تعیین ساختار ژنتیکی و لایه‌بندی جمعیت وجود دارد. آنالیز مولفه‌های اصلی (Price Patterson et al., 2006; et al., 2006) و مقیاس بندی چند بعدی (Purcell et al., 2007) روش‌هایی هستند که قادر به تعیین ساختار جمعیت می‌باشند. هدف از آنالیز MDS، کشف ساختار در داده‌ها و ابعاد معنی دار مرتبط است که شمایی تصویری از عدم تشابه (تشابه) در بین عناصر را می‌دهد. این روش

تولیدات دامی و اصلاح نژاد جمع آوری شد. فاکتورهای مورد توجه در گزینش حیوانات، انتخاب حیوانات غیر خویشاوند و حیواناتی بودند که تا حد ممکن پراکنش متفاوتی داشته و بیانگر تنوع موجود در جمعیت ها بودند. نمونه برداری از استان های آذربایجان غربی (از سه شهر خوی، ارومیه و مهاباد)، آذربایجان شرقی (از ۵ شهر شامل تبریز، سراب، بستان آباد، اسکو و ایلیخچی)، اردبیل (از دو شهر نمین و مشکین شهر) و گیلان (از ۷ شهر ماسال، تالش، صومعه سرا، بندر انزلی، طاهر گوراب، رضوانشهر و اسالم) انجام گرفت. در کل ۲۶۲ نمونه به ترتیب ۶۸، ۶۵، ۶۳ و ۷۳ نمونه از استان های آذربایجان غربی، اردبیل، آذربایجان شرقی و گیلان جمع-آوری شد. استخراج DNA ژنومیک از ریشه مو و خون با روش بهینه نمکی انجام شد. نمونه ها جهت انجام مراحل بعدی توالی یابی به آزمایشگاه ژنومیک مرکز تحقیقات پادانو (Parco Tecnologico Padano) کشور ایتالیا منتقل شدند سپس نمونه ها با استفاده از تراشه های Array Axiom® Buffalo Genotyping 90K مربوط به شرکت افی متریکس کشور ایتالیا تعیین ژنوتیپ شدند. این آرایه ها امکان تعیین ژنوتیپ بیش از ۸۵ هزار جایگاه نشانگری اسنپ را فراهم می آورند.

مراحل فیلتراسیون داده های حاصل از تعیین

ژنوتیپ جهت انجام آنالیزهای نهایی

برای اطمینان از کیفیت داده های حاصل

از تعیین ژنوتیپ، در آنالیزهای نهایی مراحل

(and McPeck, 2010). در مطالعات ارتباطی کنترل ژنومیک نشانگرهای کل ژنوم را برای تصحیح هر گونه تورم در تست آماری به دلیل وجود زیر ساختار، استفاده می کند (Bacanu *et al.*, 2002). روش های مبتنی بر مدل نیز برای استنباط ساختار جمعیت و انتساب افراد به جمعیت ها به کار برده شده است (Pritchard *et al.*, 2000). از انواع الگوریتم های مبتنی بر مدل، مدل Admixture برای دستیابی به ساختار جمعیت با استفاده از کل ژنوم ارائه شده است که این به لحاظ محاسباتی کارآمد بوده و برای داده های بزرگ کاربرد دارد و نیازمند توزیع پیشین برای پارامترهای مدل و متکی به اطلاعات انساب می باشد (Alexander *et al.*, 2009). الگوهای اختلاط و ساختار جمعیتی در جمعیت های شمال آمریکای شمالی با روش Admixture بررسی شده است (Verdu *et al.*, 2014). لذا، در این مطالعه روش های GC^۱ (کنترل ژنومیک)، PCA^۲ (آنالیز مولفه اصلی)، MDS^۳ (مقیاس بندی چند بعدی) و Admixture برای بررسی ساختار جمعیتی گاومیش های اکوتیپ آذری و شمالی اجرا شد.

مواد و روش ها

نمونه های حیوانی و تعیین ژنوتیپ

نمونه ها از گله های مردمی و گله های

تحت سیستم ثبت شجره و رکوردهای مرکز بهبود

¹ Genomic Control

² Principle Component Analysis

³ Multiple Dimensional Scaling

در نهایت ۲۵۸ حیوان با ۶۴۷۵۰ اسنپ، مراحل کنترل کیفیت را با $MAF > 0.01$ و $call\ rate > 0.99$ گذراندند و همه اسنپ‌های باقی مانده در سطح ۰.۵٪ در تعادل هاردی-وینبرگ بودند.

آنالیزهای آماری

مقیاس چند بعدی یا MDS^1

این روش برای بررسی ساختار جمعیت و ارتباط میان افراد، براساس ماتریس همبستگی IBS بین دو فرد، عمل می‌کند که برای این کار از نرم افزار PLINK (Purcell et al., 2007) استفاده شد. سپس MDS در این ماتریس با تابع $cmdscale$ در نرم افزار R اجرا شد.

کنترل ژنومیک یا GC

روش کنترل ژنومیک برای برآورد لایه بندی جمعیتی با استفاده از آماره لامبدا و نمودار $Q-Q$ plot استفاده می‌گردد. آماره لامبدا که از تقسیم میانه مقادیر کای مربع مشاهده شده بر میانه مورد انتظار (۰/۴۵۶) حاصل می‌شود، فاکتور $inflation$ می‌باشد. اگر مقدار آماره لامبدا کمتر یا مساوی یک باشد، نشان دهنده عدم وجود اثر لایه بندی می‌باشد. در این مطالعه روش کنترل ژنومیک و ترسیم $Q-Q$ plot در نرم افزار R و با پکیج $SNPassoc$ اجرا شد.

مختلف فیلتراسیون بر روی داده های اولیه با استفاده از نرم افزار Plink، اعمال شد بدین ترتیب که در ابتدا حیوانات دارای بیش از ۰.۵٪ ژنوتیپ از دست رفته از آنالیزهای بعدی کنار گذاشته شد چون نمونه‌های با کیفیت پایین با احتمال بیشتری با داده های گمشده همراه هستند و منجر به افزایش خطای ژنوتایپ می‌شود (Barendse et al., 2009). دو فاکتور حداقل فراوانی آللی (MAF) و درصد نمونه‌هایی که برای آن نشانگر ژنوتایپ شده‌اند (Call rate) برای هر اسنپ محاسبه شدند و اسنپ‌هایی که در مجموع دارای MAF و $Call\ rate$ به ترتیب کمتر از ۰.۹۵٪ و ۱٪ بودند، حذف شدند. برای اسنپ‌های باقی مانده در صورت عدم تعادل هاردی-وینبرگ به عنوان معیاری از خطای ژنوتایپینگ کنار گذاشته شدند (Teo et al., 2007). برای تعیین سطح معنی داری مطلوب در این آزمون از تصحیح بنفرونی ($\beta = \alpha/n$) استفاده شد. به عبارتی پس از تعیین ژنوتیپ، با عمل غربالگری توضیح داده شده، اسنپ‌های منتخب وارد مرحله دیگر آنالیز شدند. در این مطالعه کنترل کیفیت اولیه روی داده‌ها توسط شرکت پادانو انجام گرفت که بعد از کنترل کیفیت اولیه، ۴ نمونه در جریان تعیین ژنوتیپ (دو نمونه از استان اردبیل و دو نمونه از استان گیلان) با بیش از ۵ درصد ژنوتیپ گم شده حذف شدند. در مجموع تعداد ۸۸۵۵ اسنپ به دلیل MAF کمتر از ۰.۱٪، ۳۳۶ اسنپ به دلیل انحراف از تعادل هاردی-وینبرگ در سطح ۰.۵٪ و ۱۹ اسنپ بخاطر موقعیت ناشناخته حذف شدند.

آنالیز به مولفه های اصلی یا PCA

هدف از تجزیه به مؤلفه‌های اصلی آن است که واریانس موجود در داده‌های چندمتغیره را به مؤلفه‌هایی تجزیه کند که اولین مؤلفه تا آنجا که ممکن است علت بیشترین واریانس موجود در داده‌ها باشد. دومین مؤلفه علت بیشترین واریانس ممکن بعد از مؤلفه اول و الی آخر باشد. بعلاوه، در این روش هر مؤلفه مستقل از مؤلفه‌های دیگر است، یعنی بین هر مؤلفه و مؤلفه‌های دیگر همبستگی وجود ندارد. یعنی در فضا هر مؤلفه از نظر جهت در زاویه طرف راست مؤلفه‌های دیگر قرار دارد. آنالیز PCA با تابع `prcomp` در نرم افزار R انجام شد.

نتایج و بحث

نتایج کنترل کیفیت

کنترل کیفیت روی ۶۴۷۵۰ اسنیپ بدست آمده از کنترل کیفیت اولیه اجرا شد که در ابتدا ۱۹ اسنیپ به دلیل موقعیت ناشناخته حذف شدند و در مراحل مختلف کنترل کیفیت روی اسنیپ های باقیمانده ۷ اسنیپ با MAF کمتر از ۱ درصد حذف شدند و ۵ اسنیپ هم به دلیل انحراف از تعادل هاردی-وینبرگ از آنالیزهای نهایی حذف شدند و در مجموع ۲۵۸ حیوان از ۴ استان مختلف از دو اکوتیپ با ۶۴۷۱۹ اسنیپ وارد مرحله آنالیز نهایی شدند.

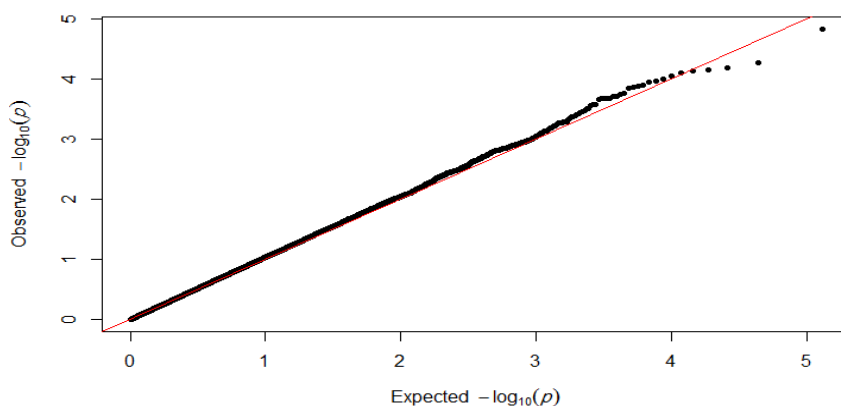
آنالیز آماری

کنترل ژنومیک

چندین روش برای تخمین کنترل تورم ژنومیکی وجود دارد که در این تحقیق روش تخمین‌گر میانه اجرا شد. پارامتر تورم ژنتیکی تخمین زده شده حدود $1/0569$ ($\lambda_{GC}=1.0569$) بود که لایه بندی جمعیتی ضعیفی را نشان می‌دهد. به عبارتی انحراف از یک نشان دهنده این موضوع است که حیوانات ۴ استان کاملاً خالص نیستند و اختلاط و ارتباط ژنتیکی بین این حیوانات وجود دارد. گراف مربوط به Q-Q (شکل ۱) ارائه شده است. هر گونه انحراف از خط نشان دهنده وجود اثر لایه بندی جمعیتی می‌باشد.

بررسی آمیختگی بین جمعیت‌ها

برای بررسی آمیختگی بین جمعیت‌ها، آنالیز اختلاط نژادی با استفاده از نرم افزار `Admixture 1.23` در محیط لینوکس صورت گرفت و میزان اشتراک ژنتیکی این نژادها به صورت گراف بدست آمد (Alexander et al., 2009). از فرمت داده‌های استاندارد و باینری `PLINK` به عنوان داده‌های ورودی این نرم افزار استفاده شد و فایل خروجی آن یک فایل متنی بود و گراف مربوط به این فایل خروجی در محیط R رسم شد. فاکتور K که عدد آن در این نرم‌افزار در تشخیص تعداد جمعیت‌ها نقش دارد و مبنای تفکیک جمعیت‌ها مقدار عددی این فاکتور می‌باشد. با توجه به خطای اعتبارسنجی متقابل پایین انتخاب می‌شود.

شکل ۱- Q-Q plot برای ارزیابی لایه بندی.

Figure 1- Plot Q-Q for evaluation of stratification.

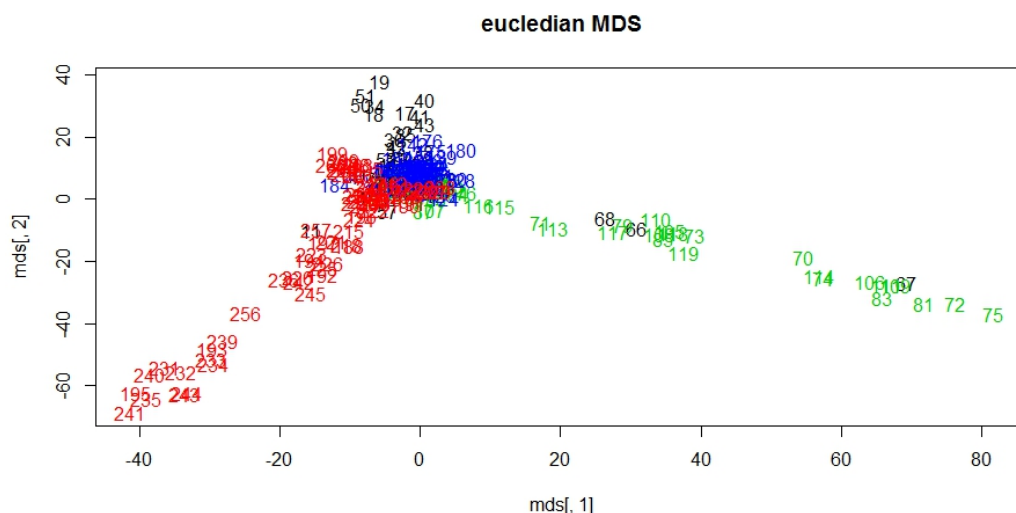
مقیاس بندی چند بعدی

آنالیز مقیاس بندی چند بعدی که برای مشاهده شباهت یا تفاوت در فضای با ابعاد کم است توزیع افراد استان‌های مختلف را نشان می‌دهد (شکل ۲) که نتایج حاکی از این است که افرادی که دورترند خلوص بیشتری نسبت به افرادی که در میانه قرار گرفته اند دارند و افرادی که در میانه هستند اختلاط داشته و هیبرید هستند. در این شکل رنگ های سبز، قرمز، آبی و سیاه به ترتیب استان‌های اردبیل، گیلان، تبریز و ارومیه می‌باشد که بیشترین فاصله را حیوانات استان اردبیل با استان گیلان دارند ولی با توجه به اختلاطی که در میانه شکل رخ داده است تفکیک کامل امکان پذیر نیست و نمی‌توان گفت که حیوانات دو استان از هم جدا هستند.

آنالیز مولفه های اصلی

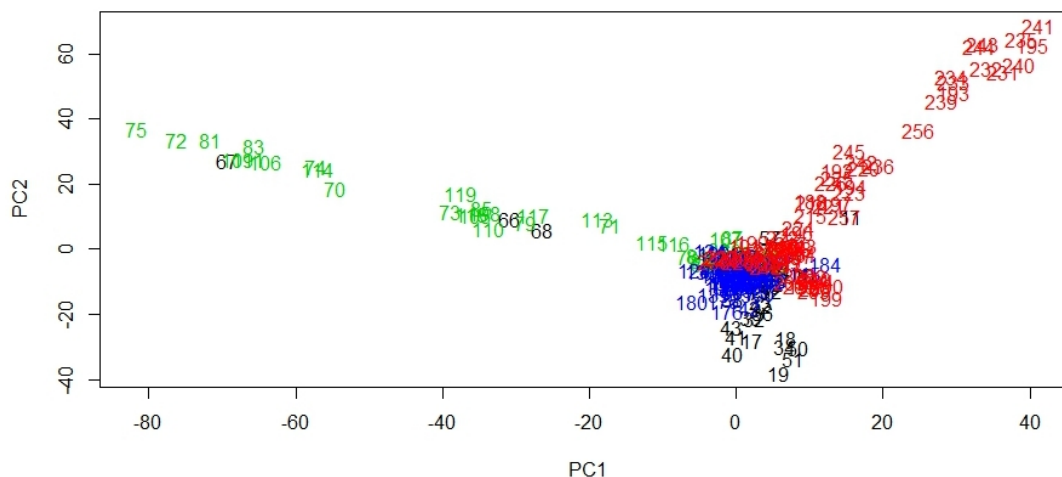
روش PCA، مولفه‌های اصلی را که ساختار جمعیت را براساس همبستگی ژنتیکی میان افراد بیان می‌کند، شناسایی می‌کند. برای ارزیابی اختلاف ژنتیکی میان جمعیت‌ها (۴ استان) در دو اکتیپ شکل PCA (شکل ۳) ترسیم شد که نشان دهنده نزدیکی ژنتیکی افراد استان‌های مختلف دو اکتیپ است که مثل نتایج MDS، در این شکل رنگ های قرمز، سبز، آبی و سیاه به ترتیب استان های اردبیل، گیلان، تبریز و ارومیه می‌باشد که بیشترین فاصله را حیوانات استان اردبیل با استان گیلان دارند ولی با توجه به اختلاطی که در میانه شکل رخ داده است ارتباط ژنتیکی بین این استان‌ها وجود دارد. نتایج آنالیز PCA بر اساس PC1 و PC2 نشان داد که این ۴ استان در میانه هم پوشانی دارند. این دو PCA در ۲/۴ درصد واریانس را توجیه می‌کنند. PCA ۲۶

اول ۲۰ درصد واریانس را در این جمعیت توجیه می کنند که پایین بودن مقدار واریانس توجیهی نشان دهنده این است که این جمعیت ها تمایز کمتری دارند.

شکل ۲- MDS و دسته بندی افراد استان های مختلف (رنگ های سبز، قرمز، سیاه و آبی به ترتیب متعلق به استان های اردبیل، گیلان، آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی می باشد).

Figure 2- MDS and categorization of the different provinces (green, red, blue and black color shows Ardebil, Guilan, West Azerbaijan and East Azerbaijan, respectively).

شکل ۳- آنالیز PCA مربوط به گاومیش های استان های مختلف دو اکوتیپ (رنگ های قرمز، سبز، سیاه و آبی به ترتیب استان های اردبیل، گیلان، آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی را نشان می دهد).

Figure 3- PCA analysis of the buffalo from the provinces of two ecotypes (red, yellow, green and blue color shows Ardebil, Guilan, West Azerbaijan and East Azerbaijan, respectively).

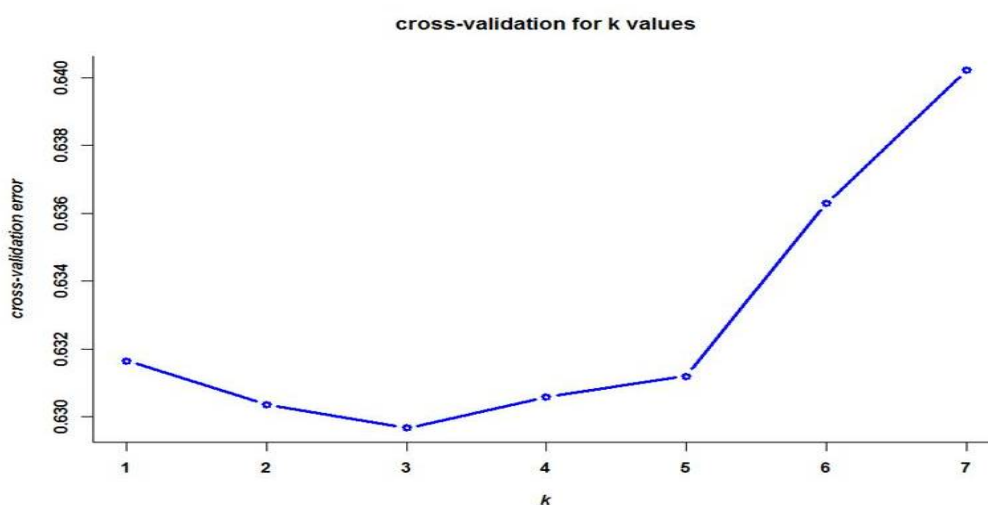

استان‌های مختلف دو اکوتیپ بالاست و طبق نتایج بدست آمده، این حیوانات متعلق به یک جمعیت می‌باشند.

روش MDS انعطاف پذیرتر از روش PCA بود. PCA نیازمند پیش فرض توزیع نرمال چند جمله‌ای داده‌ها است در حالی که MDS این محدودیت را نداشته و می‌تواند برای هر نوع از تشابهات و فواصل نیز به کار رود. در حالی که MDS می‌تواند از ماتریس کواریانس بدست آید در این صورت نتایج دو روش در تصحیح لایه‌بندی جمعیتی یکسان می‌شود (Li and Yu, 2008).

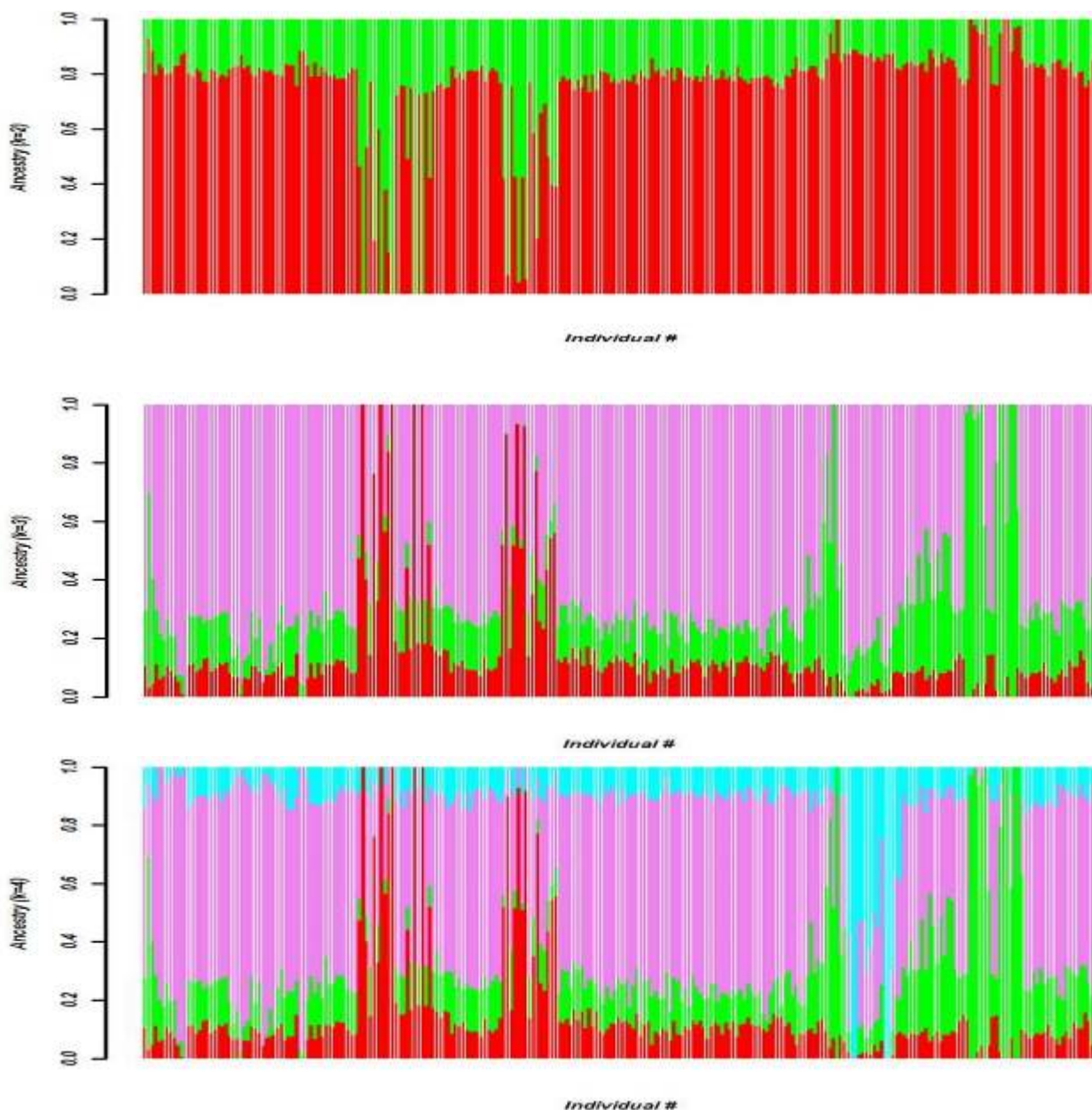
آمیختگی بین جمعیت‌ها یا Admixture

فاکتور k که تعداد جمعیت‌ها را نشان می‌دهد از ۲ تا ۷ در نظر گرفته شد و $k=3$ با ۱۰ بار اعتبارسنجی متقابل کمترین خطا را نشان داد (شکل ۴). گراف‌های مربوط به k از ۲ تا ۴ برای مثال ارائه شده است (شکل ۵). طبق شکل‌های بالا که درصد اختلاط در سمت چپ قابل مشاهده است افرادی که تا بالای نمودار با یک رنگ مشخص ادامه دارند خالص هستند و افرادی که رنگ‌های مختلف را با درصد‌های مختلف دارند مخلوط بوده و هیبرید هستند. نتایج حاکی از این است که اختلاط و ارتباط ژنتیکی افراد

شکل ۴- اعتبارسنجی متقابل برای داده‌های گاومیش برای تعیین K .

Figure 4- Cross validation for buffalo data to determine K .

شکل ۵- ساختار Admixture. در هر شکل، هر خوشه یا کلاس با رنگ‌ها مختلف بیان می‌شود و هر فرد توسط خطوط عمودی به k بخش‌های رنگی با ارتفاع متناسب با سهم ژنوتیپ در خوشه‌ها تقسیم شده است.

Figure 5- Structure Admixture. In each plot, each cluster classes with different colors and each one is represented by vertical lines to k -color section height divided according to the proportion of genotype in clusters.

محدودیت دیگر PCA، به تصویر کشیدن تعداد زیادی PC به طور همزمان برای نمایان کردن ساختار جامعه ممکن نیست (Gao and Starmer, 2007). در آنالیز ساختار جمعیت نژادهای گاومیش با روش خوشه بندی بیزی و PCA، با استفاده از ۹۳۵ اسنپ پلی مورفیسم

محدودیت دیگر PCA، به تصویر کشیدن تعداد زیادی PC به طور همزمان برای نمایان کردن ساختار جامعه ممکن نیست (Gao and Starmer, 2007). در آنالیز ساختار جمعیت نژادهای گاومیش با روش خوشه بندی بیزی و PCA، با استفاده از ۹۳۵ اسنپ پلی مورفیسم

همچنین این روش‌ها توانایی اجرای سریع داده‌های با حجم زیاد (صدها هزار نشانگر و هزاران نمونه) را دارند. در مقایسه‌ی دو روش PCA و MDS برای بررسی ساختار جمعیتی، در حالی که هر دو روش ساختار جمعیتی مشابهی را شناسایی کردند، PCA کمی بهتر از MDS در تصحیح لایه بندی جمعیتی عمل کرد (Wang *et al.*, 2009). در بررسی الگوهای اختلاطی و ساختار جمعیتی جمعیت شمال غرب آمریکای شمالی با روش Admixture نتایج برخی از شباهت‌ها را نشان داد ولی اختلاف در بین الگوهای اختلاط در شمال غرب اقیانوس آرام و آمریکای لاتین جود داشت (Verdu *et al.*, 2014). روش‌های GC برای تست آماری GWAS با مدل‌های متنوع توارثی می‌تواند اعمال شود (Tsepilov *et al.*, 2013). در مطالعه‌ای برای بررسی لایه بندی جمعیتی روش‌های مختلفی مقایسه شدند که در این بین روش‌های مبتنی بر مدل و PCA عملکرد مشابهی داشتند و این در حالی بود که روش کنترل ژنومیک در جمعیت‌هایی که لایه بندی جمعیتی معنی داری وجود داشت، عملکرد خوبی نداشت (Zhang *et al.*, 2008). روش Admixture می‌تواند برای تخمین تعداد جمعیت‌های پایه از طریق اعتبارسنجی متقابل استفاده شود و افراد از انساب شناخته شده می‌توانند در یادگیری با نظارت برای تولید دقت بیشتر تخمین اجداد بکار برده شوند (Alexander and Lange, 2011). در این مطالعه با توجه به اینکه روش‌های مختلف برای بررسی ساختار

از Bovine SNP50K Bead Chip، نژادها از نظر ساختاری به هم نزدیک بودند و این درحالی بود که این نژادها پیش زمینه تفاوت ژنتیکی معنی داری هم نداشتند (Wu *et al.*, 2013). در مطالعه‌ای روی جمعیت‌های گوسفند دنیا، ۲۰ تا ۱۶ درصد واریانس را PC اول در مجموع فقط ۱۶ درصد واریانس را توجیه کردند که بزرگ‌ترین مقدار مربوط به PC1 به مقدار ۱/۹۸ درصد بود (Kijas *et al.*, 2012). در مطالعه‌ای روی هفت نژاد بز ایرانی با ۱۴ نشانگر ریزماهواره PC اول ۲۵/۳۹ درصد واریانس و PC دوم ۱۹/۷۰ درصد واریانس را توجیه کرد، آماره F_{ST} نیز محاسبه گردید و آنالیز STRUCTURE که جزو روش‌های مبتنی بر مدل است، نژادهای بز ایرانی را به سه خوشه تقسیم کرد و اختلاطی بین خوشه‌های مرکزی و شمالی مشهود بود در حالی که خوشه غربی استخر ژنی کاملاً مجزایی تشکیل داد (Vahidi *et al.*, 2014). در بررسی ساختار ژنتیکی گاوهای بومی ایران براساس نشانگرهای چند شکل تک نوکلئوتیدی، روش مبتنی بر مدل به کار گرفته شد و نتایج تعداد سه خوشه را توجیه کرد (Karimi *et al.*, 2015). ساختار ژنتیکی و تنوع ژنتیکی گاوهای وحشی و اهلی بنگلادش با اسنپ چیپ 80k بررسی شد. نتایج ساختار جمعیت و آنالیز مولفه اصلی پیشنهاد کرد که گایال جدا از بوس ایندیکوس بوده و دو جمعیت زبو ساختار ضعیفی داشتند (Uzzaman *et al.*, 2014). این روش‌هایی که ذکر شد جزء روش‌های بدون نظارت هستند که اطلاعات اولیه در آنالیزها وارد نمی‌شود

اجرا شود و نتایج حاصل از آنالیز GWAS با استفاده از اطلاعات نژادهای دیگر و با در نظر گرفتن زیر جمعیت ها و مقایسه آن با نتایج حاصل از بدون در نظر گرفتن زیر جمعیت ها منجر به فهم بهتر اهمیت بررسی ساختار و لایه بندی جمعیت شود.

جمعیت به کار برده شد، و همه روش های ذکر شده توانستند ساختار جمعیت های دو اکوتیپ را نشان دهند و نتایج بدست آمده حاکی از این بود که با وجود افراد خالص در این جمعیت ها، این افراد از دو اکوتیپ مختلف متعلق به یک نژاد هستند و اشتراک ژنتیکی زیادی دارند. نتایج این تحقیق می تواند در صورت وجود صفات فنوتیپی

منابع

- Mohammad Abadi MR, Askari N, Baghizadeh A, Esmailizadeh AK (2009). A directed search around caprine candidate loci provided evidence for microsatellites linkage to growth and cashmere yield in Rayini goats. *Small Ruminant Research* 81:146-151.
- Alexander DH, Lange K (2011). Enhancements to the ADMIXTURE algorithm for individual ancestry estimation. *BMC Bioinformatics* 12:246.
- Alexander DH, Novembre J, Lange K (2009). Fast model-based estimation of ancestry in unrelated individuals. *Genome Research* 19:1655-1664.
- Askari N, Abadi MM, Baghizadeh A (2011). ISSR markers for assessing DNA polymorphism and genetic characterization of cattle, goat and sheep populations. *Iranian Journal of Biotechnology* 9:222-9.
- Bacanu SA, Devlin B, Roeder K (2002). Association studies for quantitative traits in structured populations. *Genetic Epidemiology* 22:78-93.
- Barendse W, Harrison BE, Bunch RJ, Thomas MB, Turner LB (2009). Genome wide signatures of positive selection: the comparison of independent samples and the identification of regions associated to traits. *BMC Genomics* 10:178.
- Devlin B, Roeder K (1999). Genomic control for association studies. *Biometrics* 55:997-1004.
- Epps CW, Castillo JA, Schmidt-Küntzel A, du Preez P, Stuart-Hill G, Jago M, Naidoo R (2013). Contrasting historical and recent gene flow among African buffalo herds in the Caprivi Strip of Namibia. *Journal of Heredity* 104:142.
- Gao X, Starmer J (2007). Human population structure detection via multilocus genotype clustering. *BMC Genetics* 8:34.
- Hinrichs AL, Larkin EK, Suarez BK (2009). Population stratification and patterns of linkage disequilibrium. *Genetic Epidemiology* 33:S88-S92.
- Karimi K, Esmailizadeh Koshkoiyeh A, Asadi Fuzi M (2015). Analysis of genetic structure of Iranian indigenous cattle populations using dense single nucleotide polymorphism markers. *Animal Production Research* 4:93-104.
- Kijas JW, Lenstra JA, Hayes B, Boitard S, Porto Neto LR, San Cristobal M, Servin B, McCulloch R, Whan V, Gietzen K (2012). Genome-wide analysis of the world's sheep breeds reveals high levels of historic mixture and strong recent selection. *Plos-Biology* 10:331.
- Lao O, Lu TT, Nothnagel M, Junge O, Freitag-Wolf S, Caliebe A, Balascakova M, Bertranpetit J, Bindoff LA, Comas D (2008). Correlation between genetic and geographic structure in Europe. *Current Biology* 18:1241-1248.

- Li Q, Yu K (2008). Improved correction for population stratification in genome-wide association studies by identifying hidden population structures. *Genetic Epidemiology* 32:215-226.
- Liu L, Zhang D, Liu H, Arendt C (2013). Robust methods for population stratification in genome wide association studies. *BMC Bioinformatics* 14:1.
- Marchini J, Cardon LR, Phillips MS, Donnelly P (2004). The effects of human population structure on large genetic association studies. *Nature Genetics* 36:512-517.
- Mohammadi A, Nassiry M, Mosafer J, Mohammadabadi M, Sulimova G (2009). Distribution of BoLA-DRB3 allelic frequencies and identification of a new allele in the Iranian cattle breed Sistani (*Bos indicus*). *Russian Journal of Genetics* 45:198-202.
- Patterson N, Price AL, Reich D (2006). Population structure and eigenanalysis. *PLoS Genetics* 2:e190.
- Price AL, Patterson NJ, Plenge RM, Weinblatt ME, Shadick NA, Reich D (2006). Principal components analysis corrects for stratification in genome-wide association studies. *Nature Genetics* 38:904-909.
- Price AL, Zaitlen NA, Reich D, Patterson N (2010). New approaches to population stratification in genome-wide association studies. *Nature Reviews Genetics* 11:459-463.
- Pritchard JK, Stephens M, Donnelly P (2000). Inference of population structure using multilocus genotype data. *Genetics* 155:945-959.
- Purcell S, Neale B, Todd-Brown K, Thomas L, Ferreira MA, Bender D, Maller J, Sklar P, De Bakker PI, Daly MJ (2007). PLINK: a tool set for whole-genome association and population-based linkage analyses. *The American Journal of Human Genetics* 81:559-575.
- Shojaei M, Mohammad Abadi M, Asadi Fozzi M, Dayani O, Khezri A, Akhondi M (2011). Association of growth trait and Leptin gene polymorphism in Kermani sheep. *Journal of Cell and Molecular Research* 2:67-73.
- Teo YY, Fry AE, Clark TG, Tai E, Seielstad M (2007). On the usage of HWE for identifying genotyping errors. *Annals of Human Genetics* 71:701-703.
- Thomas DC, Witte JS (2002). Point: population stratification: a problem for case-control studies of candidate-gene associations? *Cancer Epidemiology Biomarkers & Prevention* 11:505-512.
- Thornton T, McPeck MS (2010). ROADTRIPS: case-control association testing with partially or completely unknown population and pedigree structure. *The American Journal of Human Genetics* 86:172-184.
- Tsepilov YA, Ried JS, Strauch K, Grallert H, van Duijn CM, Axenovich TI, Aulchenko YS (2013). Development and application of genomic control methods for genome-wide association studies using non-additive models. *Plos One* 8, e81431.
- Uzzaman MR, Edea Z, Bhuiyan MSA, Walker J, Bhuiyan A, Kim KS (2014). Genome-wide Single Nucleotide Polymorphism Analyses Reveal Genetic Diversity and Structure of Wild and Domestic Cattle in Bangladesh. *Asian-Australasian journal of Animal Sciences* 27:1381.
- Vahidi SM, Tarang AR, Naqvi AU, Falahati Anbaran M, Boettcher P, Joost S, Colli L, Garcia JF, Ajmone-Marsan P (2014). Investigation of the genetic diversity of domestic *Capra hircus* breeds reared within an early goat domestication area in Iran. *Genetic Selection Evolution* 46, 27.
- Verdu P, Pemberton TJ, Laurent R, Kemp BM, Gonzalez-Oliver A, Gorodezky C, Hughes CE, Shattuck MR, Petzelt B, Mitchell J (2014). Patterns of admixture and population

- structure in native populations of Northwest North America. *Plos Genetics* **10**, e1004530.
- Wacholder S, Rothman N, Caporaso N (2002). Counterpoint: bias from population stratification is not a major threat to the validity of conclusions from epidemiological studies of common polymorphisms and cancer. *Cancer Epidemiology Biomarkers & Prevention* 11:513-520.
- Wang D, Sun Y, Stang P, Berlin JA, Wilcox MA, Li Q (2009). Comparison of methods for correcting population stratification in a genome-wide association study of rheumatoid arthritis: principal-component analysis versus multidimensional scaling, *BMC proceedings, BioMed Central* 3:S109
- Wu JJ, Song LJ, Wu FJ, Liang XW, Yang BZ, Wathes DC, Pollott GE, Cheng Z, Shi DS, Liu QY (2013). Investigation of transferability of BovineSNP50 BeadChip from cattle to water buffalo for genome wide association study. *Molecular Biology Reports* 40:743-750.
- Zamani P, Akhondi M, Mohammadabadi MR, Saki AA, Ershadi A, Banabazi MH, Abdolmohammadi AR (2013). Genetic variation of Mehraban sheep using two intersimple sequence repeat (ISSR) markers. *African Journal of Biotechnology* 10:1812-1817.
- Zhang F, Wang Y, Deng H.-W (2008). Comparison of population-based association study methods correcting for population stratification. *Plos One* 3:e3392.

Study of population structure and stratification two ecotypes buffalo with dense single nucleotide polymorphism markers using Admixture, MDS, PCA and GC methods

Azizi Z.¹, Rafat A.², Shoja J.³, Moradi Shahrabak H.^{*4}, Moradi Shahrabak M.⁵

¹ PhD student, Department of Animal Sciences, Faculty of Agricultural Sciences, University of Tabriz.

² Associate Professor, Department of Animal Sciences, Faculty of Agricultural Sciences, University of Tabriz.

³ Professor, Department of Animal Sciences, University College of Agriculture and Natural Resources, University of Tehran.

⁴ Assistant Professor, Department of Animal Sciences, University College of Agriculture and Natural Resources, University of Tehran.

⁵ Assistant Professor, Department of Animal Sciences, University College of Agriculture and Natural Resources, University of Tehran.

Abstract

In applications of population genetics, classification of individuals in a sample into populations is important. With the development of high throughput genotyping technologies many markers such as SNPs are available which useful in the study of genetic diversity and structure population. The purpose of this research was to study of population structure and stratification buffaloes from different areas of the two ecotypes (Azari and North) using data SNPChip 90K. A total of 258 buffalo from Ardabil, West Azarbaijan, East Azarbaijan and Guilan provinces were sampled and genotyped. The result showed weak population stratification with $\lambda = 1.056$ for GC method. Also the plots obtained from PCA and MDS showed separation of different provinces based on genetic distance and these animals have closed genetic relationship. Admixture method represents same results and admixture between individual from different provinces of two ecotypes and $k=3$ have low error cross validation. These methods are generally able to separate the animals. The results showed the close genetic relationship between two ecotypes from 4 different provinces.

Keywords: *Population Stratification, Buffalo, SNPChip 90K, MDS, PCA.*

---

* Corresponding Author: Moradi Shahrabak H.

Tel: 09133915306

Email: hmoradis@ut.ac.ir

